

Gemeente **Zeist**

RAADSVOORSTEL

[ogm_betreft]

Portefeuillehouder

Opsteller

Zaak/stuknummer

Raadsvoorstel

B. Verhagen

432050

Ronde Tafel

Debat

Raadsvergadering

Maatschappelijk effect en doel van het voorstel

Het inzichtelijk maken van de (on)mogelijkheden voor de opwek van duurzame energie in de A12/spoorzone.

Voorstel

1. Op basis van de uitkomsten van de gebiedsverkenning te besluiten de verkenning af te ronden en gezien de onzekerheden over normering en haalbaarheid geen verder gevolg te geven aan de verkenning.
2. Niet eerder dan bij RES 3.0 de kansen voor grootschalige windenergie in de A12/spoorzone te heroverwegen.

Besluit Raad

Inleiding

In een gebiedsverkenning is onderzocht welke (on)mogelijkheden er zijn voor grootschalige duurzame energie opwek door middel van zonnevelden en/of windmolens in het gebied tussen het spoor Utrecht – Arnhem en de A12 (A12/spoorzone).

De resultaten van de verkenning laten zien dat er op dit moment te veel onzekerheden zijn over normering en haalbaarheid om tot een gebiedsvisie/afwegingskader voor windenergie in de A12/spoorzone te komen. Voor zonnevelden geldt de beleidsvisie Zonnevelden. Eventuele initiatieven voor zonnevelden in het gebied zullen aan dit kader getoetst worden. Of zonnevelden alleen tot een rendabel project kunnen leiden is onzeker, maar uiteindelijk een afweging voor een eventuele initiatiefnemer. Op basis hiervan stellen wij voor geen verder vervolg te geven aan de verkenning van mogelijkheden voor grootschalige duurzame energie in de A12/spoorzone en voor dit moment de verkenning af te ronden.

De urgentie om ruimte te vinden voor meer duurzame energieopwek is groot. Door over te schakelen naar duurzame energie willen we de klimaatverandering beperken en zorgen voor toegankelijke en betaalbare energie voor onze inwoners, ook in de toekomst. Nu de kansen voor duurzame elektriciteitsopwek in de A12/spoorzone op dit moment laag lijken, zullen andere oplossingen moeten worden gevonden om zo spoedig mogelijk de doelen van de Routekaart in 2030 te bereiken. Wanneer huidige onzekerheden opgelost worden en/of innovatieve technologieën daar aanleiding toe geven, kan opnieuw overwogen worden de kansen voor de inpasbaarheid van de opwek van grootschalige duurzame elektriciteit in het gebied te onderzoeken. We gaan er nu van uit dat er pas na 2025 in RES 3.0 aanleiding zal zijn om opnieuw naar de A12-spoorzone te kijken.

Toelichtingen

	Financiën	x	Juridisch	x	Risico's
	Communicatie	x	Automatisering		Anders

VERDIEPING

Inleiding

Dagelijks worden we geconfronteerd met informatie over de zorgwekkende klimaatverandering wereldwijd. Internationaal zijn afspraken gemaakt om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Ook Nederland heeft in het Klimaatakkoord hier afspraken over gemaakt. In Zeist hebben we in 2019 de Routekaart Nieuwe Energie unaniem vastgesteld (19RV035). Hierin is het doel vastgelegd om zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 energieneutraal te worden. Daarbij is de ambitie uitgesproken om in 2030 1/3 van de besparingsopgave en 1/3 van de opgave in duurzame opwek op het grondgebied van Zeist te realiseren.

Met het vaststellen van de 'Aanpak Duurzame elektriciteitsopwek tot 2030' (20RV039) heeft de raad opdracht gegeven om, samen met belanghebbenden, een verdere verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor duurzame elektriciteitsopwek in dit gebied. Een eerder onderzoek naar de technische mogelijkheden voor windmolens op het grondgebied van Zeist (Bosch en van Rijn, 2020), duidde het gebied tussen de A12 en het spoor Utrecht-Arnhem (A12/spoorzone) als één van de mogelijkheden waar (naast zonnevelden) 2 windmolens inpasbaar zouden zijn.

Met een kerngroep van direct belanghebbenden is overleg over de procesaanpak voor de gebiedsverkenning. De kerngroep is samengesteld uit grondeigenaren, bewoners en (agrarische) gebruikers van het gebied. De inwoners van het gebied hebben zich verenigd in de Groene Driehoek. Zij zijn in de zomer 2021 uit het overleg in de kerngroep gestapt.

In eerste instantie was het proces gericht op waardecreatie (een win-win situatie voor het gebied) met als gewenste uitkomst een gebiedsvisie. Vlak voor de zomer is de procesmanager vervangen en de procesaanpak aangepast. Met de kerngroep is afgesproken om als gemeente de regie te nemen in de informatiefase. Op basis van de uitkomsten van de informatiefase zou meer duidelijk moeten worden welke feitelijke kansen en belemmeringen er zijn voor met name windmolens in dit gebied (voor zonnevelden geldt reeds de beleidsvisie zonnevelden). Op basis van dat inzicht zou het vervolgproces worden vormgegeven.

Bureau ROM3D is gevraagd om de relevante en beschikbare informatie over de mogelijkheden voor duurzame opwek in het gebied te verzamelen en te duiden.

Resultaten informatiefase

In de informatiefase hebben we een verdieping gezocht op de beschikbare kennis over relevante aspecten en belangen voor de afweging of duurzame energieopwek in dit gebied. We hebben gekeken naar o.a. (overlast van) geluid en slagschaduw, ecologie, cultuurhistorie, technische belemmeringen (zoals buisleidingen, netaansluiting) en grondgebruik.

Uit de rapportage van ROM3D komt naar voren dat grootschalige duurzame energieopwek met windmolens (theoretisch) inpasbaar is maar op bijna alle relevante belangen sprake is van beperkingen en/of onzekerheden.

Geluid

Recent heeft de Raad van State een uitspraak gedaan dat de toetsingsnormen voor geluid van windmolens in de regelgeving onvoldoende zijn onderbouwd. Dat geldt voor windmolenparken van 3 en meer molens. Hoewel de RvS-uitspraak formeel niet geldt voor 1 of 2 losse molens, is deze niet los te zien van eventuele plannen in de A12/spoorzone. Gemeenten mogen niet zelf strengere normen voor geluidsoverlast vaststellen. Op dit moment is het dus onduidelijk welke normen voor een eventueel project zouden moeten gelden. In de verkenning hebben we daarom 2 normen door laten rekenen: de huidig geldende norm (47db) en de strengere norm van de WHO (45db). Er blijft veel onduidelijkheid totdat de Rijksoverheid komt met geluidsnormen met een afdoende onderbouwing. Bovendien is de A12/spoorzone een gebied dat nu al te maken heeft met geluid van snelweg en spoor. Het effect van de opeenstapeling van geluid van verschillende bronnen is nog niet onderzocht.

Het geluidsonderzoek laat zien dat het noodzakelijk is om compenserende maatregelen te nemen om binnen de geldende en/of WHO normering te blijven. Maatgevend voor de compenserende maatregelen is de meest nabije woning op de Tiendweg. Om de extra geluidsbelasting van de eventuele windmolens hier binnen de normen te laten blijven, zullen de molens regelmatig moeten worden stil gezet/ terug geregeld. Door de windmolens minder te laten produceren, met name in de avond en de nacht, kan worden voldaan aan de WHO-normen. Dit betekent wel dat de windmolens rond de 10% minder elektriciteit produceren.

Juist vanwege de A12 en het spoor is de A12/spoorzone een gebied met veel achtergrondgeluid. Dat geldt niet alleen voor het gebied zelf, maar ook voor de omgeving. De slechte akoestische kwaliteit van het gebied en de overlast voor omwonenden is een argument om terughoudend te zijn met het toevoegen van extra geluid in dit gebied. Naast de direct omwonenden in het gebied zelf, is met name aan de rand van Odijk sprake van enkele honderden woningen die bij eventuele windmolens in de A12/spoorzone geluidsoverlast kunnen ervaren. Een win-win situatie zou ontstaan als de opbrengst van de elektriciteitsopwek zou kunnen worden geïnvesteerd in een verbetering van het gebied, bijvoorbeeld door het plaatsen van een geluidswal. Dit wordt door de noodzakelijke compenserende maatregelen moeilijk om te bekostigen.

Slagschaduw

Op sommige locaties zal sprake zijn van slagschaduw, op andere veel minder. Om tot een acceptabele mate van slagschaduw te komen voor alle bebouwing, zal een initiatiefnemer compenserende maatregelen moeten nemen door de molens op momenten met een bepaalde zonnestand stil te zetten. Dit verlaagt de opbrengst van de molens.

Ecologie, archeologie en cultuurhistorie

De A12/spoorzone betreft een ecologisch waardevol gebied met ecologische verbindingzones en deels onderdeel van Natuur Netwerk Nederland. Het gebied is wat flora en fauna betreft kwetsbaar. Voor wat betreft fauna gaat het hier onder andere om de rosse vleermuis. Op de mogelijke locaties voor windmolens is sprake van een hoge verwachte archeologische waarde. De aandachtspunten op het gebied van ecologie, archeologie en cultuurhistorie zijn door het nemen van extra maatregelen en onderzoek deels oplosbaar, maar dit leidt wel tot extra kosten die de rentabiliteit (winstgevendheid) van het project beïnvloeden.

Rentabiliteit en maatschappelijke compensatie

In de gebiedsverkenning is gezocht naar kansen en beperkingen voor duurzame opwek in het gebied. Kansen ontstaan als het mogelijk is om waarden in het gebied te versterken, bijvoorbeeld door de opbrengst uit een gebiedsfonds, investeringen in de natuur of een geluidswal. Uit de informatiefase blijkt dat door de te nemen noodzakelijke compenserende maatregelen de rentabiliteit van een eventueel windproject dusdanig vermindert, dat van waardecreatie (anders dan de toevoeging van duurzame energie) waarschijnlijk niet of nauwelijks sprake kan zijn terwijl er wel inbreuk is op andere belangen.

Aansluiting elektriciteitsnetwerk

Er geldt op dit moment grote onzekerheid over aansluiting op het elektriciteitsnet. Recent heeft TenneT aangegeven dat er op dit moment geen transportcapaciteit beschikbaar is voor grootschalige projecten voor elektriciteitsopwek. Daar bovenop komt de onzekerheid rondom de aansluiting op het elektriciteitsstation van Driebergen. Deze onzekerheden zijn naar verwachting pas over zes tot zeven jaar opgelost. Dat betekent dat het nog zeker vijf jaar duurt voordat er een eventuele SDE++-subsidie kan worden aangevraagd. Deze subsidies dalen langzaam. Het is dus onduidelijk hoe hoog de subsidies over vijf jaar zullen zijn. Hierdoor is op dit moment geen betrouwbaar inzicht in de haalbaarheid van een project. Voor een project met alleen zonnevelden geldt dat de aansluitkosten relatief hoog zullen zijn als deze niet gedeeld kunnen worden met een windmolenproject. Inmiddels is duidelijk geworden dat er één project voor zonnevelden in de A12/spoorzone voordat de netcongestie is afgekondigd een aanvraag voor een aansluiting bij Stedin heeft ingediend. Dat betekent dat beperking van de netcongestie voor dit project niet geldt. In principe zou de initiatiefnemer op basis van het beleidskader zonnevelden kunnen starten met het uitwerken van dit initiatief. Na een participatietraject, kan de initiatiefnemer dit voorstel aan de gemeente ter beoordeling voorleggen. De gemeente toetst het voorstel dan aan de beleidsvisie Zonnevelden.

Grondgebruik en eigendom

De gemeente heeft zelf geen grond in de A12/spoorzone in eigendom. Planvorming is afhankelijk van medewerking van de grondeigenaren. Windmolens zijn te combineren met agrarisch gebruik van de grond. Zonnevelden betekenen dat de grond niet meer beschikbaar is voor de (huidige) landbouw. De meeste grondeigenaren staan in principe positief ten opzichte van de mogelijkheden om duurzame opwek toe te staan op hun land. De onzekerheden die naar voren komen uit de verkenning zorgen er echter voor dat zij niet mee willen werken aan een verder verkenningproces. Dit staat namelijk het maken van toekomstplannen voor henzelf in de weg.

Al met al concluderen wij dat op dit moment te veel onzekerheden zijn over normering en haalbaarheid om tot een afwegingskader voor windenergie in de A12/spoorzone te komen. Voor zonnevelden geldt de beleidsvisie Zonnevelden. Of zonnevelden alleen tot een rendabel project kunnen leiden is onzeker.

Op basis hiervan concluderen wij dat een verdere verkenning van mogelijkheden voor grootschalige duurzame energie in de A12/spoorzone op dit moment niet kansrijk is. Daarom stellen wij voor de verkenning voor dit moment af te ronden.

ARGUMENTATIE

1. *Met de verkenning van de mogelijkheden voor de opwek van duurzame energie in de A12/spoorzone is inhoud gegeven aan de opdracht van de raad.*

Bij de vaststellen van de 'Aanpak duurzame elektriciteitsopwek tot 2030' is de opdracht gegeven om samen met belanghebbenden, de kansen en beperkingen van duurzame opwek in de A12/spoorzone nader te verkennen. Met dit raadsvoorstel wordt de opbrengst van de verkenning aan u voorgelegd en voorgesteld op dit moment geen verder vervolg te geven aan de verkenning.

2. *De resultaten van de informatiefase laten zien dat er op dit moment te veel onzekerheden zijn om het gebied als kansrijk aan te duiden en tot een gebiedsvisie/afwegingskader voor wind te komen*

Vergeleken met andere delen van het grondgebied van Zeist is de A12/spoorzone 'kansrijk'. Het is één van de locaties op het grondgebied van Zeist waar windmolens binnen wettelijke kaders mogelijk zijn. De verkenning laat echter ook zien dat er sprake is van een groot aantal beperkende factoren, zowel in overlast voor inwoners en gebruikers als belasting van een kwetsbaar ecologisch gebied. Dit gecombineerd met de onzekerheden op het gebied van aansluiting en rentabiliteit maken dat wij concluderen dat dit gebied op dit moment niet kansrijk is voor een project met wind. Mogelijk dat door nieuwe technologieën of gewijzigde omstandigheden dit in de toekomst anders kan worden beoordeeld, maar wij voorzien in elk geval tot de RES 3.0 (2025) hier geen wijziging in.

KANTTEKENINGEN

1. *De A12/spoorzone is één van zoekgebieden in de RES 1.0. Het geen verder vervolg geven aan de verkenning heeft gevolgen voor de mogelijkheden om de opwekking van duurzame energie binnen de gemeentegrenzen te realiseren.*

De urgentie voor meer duurzame energieopwek is onverminderd groot. Zowel vanwege het tegengaan van klimaatverandering als het op de langere termijn kunnen helpen voorzien in voldoende betaalbare energie voor onze inwoners. De A12/spoorzone heeft de potentie om de totale doelstelling aan duurzame opwek tot 2030 te realiseren, door een combinatie van zonnevelden en windmolens. Op het grondgebied van Zeist zijn weinig alternatieve mogelijkheden. Er zal dus naar andere manieren gezocht moeten worden voor het vergroten van duurzame opwek op het grondgebied van Zeist. We zetten vol in op het benutten van alle dakcapaciteit voor zonnepanelen in de gemeente, maar dit is lang niet genoeg om in de energiebehoefte te voorzien. We zullen zowel in het regionaal overleg als in de lokale samenleving in gesprek moeten over hoe en waar ruimte gevonden kan worden voor de opwek van meer duurzame energie. Opbrengsten van dit gesprek zullen worden verwerkt in de actualisatie van de routekaart in 2022 en in de RES 2.0. Er zal dus naar andere manieren gezocht moeten worden voor het vergroten van duurzame opwek op het grondgebied van Zeist. Hierbij betrekken we de motie "Uitvoerbare alternatieven RES" van 12 oktober 2021.

2. *Voor zonnevelden is de beleidsvisie zonnevelden nu relevant in de A12/spoorzone*

In het beleidskader zonnevelden is opgenomen dat er gedurende de gebiedsverkenning geen aanvragen voor een zonneveld in het onderzoeksgebied in behandeling worden genomen. Het afronden van de gebiedsverkenning betekent dat het beleidskader zonnevelden van kracht wordt in de A12/spoorzone en dat dit als beoordelingskader van eventuele initiatieven geldt.

3. *Het ontbreken van een gebiedsvisie/afwegingskader wind betekent niet dat er geen initiatief tot een zonneveld of windmolen kan komen*

Elke grondeigenaar in het gebied zal zijn eigen afweging maken met betrekking tot zijn belang en toekomst. Het op dit moment stopzetten van de verkenning betekent niet dat een eventuele initiatiefnemer geen vraag aan de gemeente kan stellen om medewerking bij een concreet project. Een initiatief tot een zonneveld of windmolen wordt behandeld als afwijking van het bestemmingsplan. Voor een zonneveld geldt daarbij de beleidsvisie Zonnevelden als kader. Voor een windmolen geldt dat de gemeente 'alle belangen in redelijkheid zal wegen' en hierover zowel met de samenleving als raad in gesprek zal gaan (maatwerk).

4. *De provincie kan haar aanwijsbevoegdheid gebruiken*

Het geen vervolg geven aan de gebiedsverkenning betekent niet dat windmolens onmogelijk worden in de A12/spoorzone. Als de gemeente niet meewerkt aan een project, dan kunnen initiatiefnemers zich ook richten tot de provincie. Op dit moment, met de onduidelijkheid over de geluidsnormen en de beperkte netcapaciteit, is het niet waarschijnlijk dat de provincie zal meewerken. Maar dat kan in de toekomst anders liggen.

TOELICHTING

PARTICIPATIE EN INFORMATIE

De besluitvorming over de start van de verkenning is breed gecommuniceerd naar alle direct betrokkenen in het gebied: grondeigenaren, grondgebruikers, bewoners in de A12/spoorzone. Omwonenden en buurgemeenten hebben een brief ontvangen waarin het voorstel voor het starten van een verkenning aan de raad werd toegelicht. Alle geïnteresseerden konden op de hoogte blijven van processtappen via een speciale projectnieuwsbrief en webpagina. Bij de start van de informatiefase is in drie huis-aan-huiskranten in Zeist, Bunnik en Utrechtse Heuvelrug een paginagrote informatieve advertentie geplaatst.

De participatie rond de verkenning is gerealiseerd door het betrekken van de Kerngroep. Deze bestaat uit grondeigenaren, agrariërs en (tot aan de zomer 2021) inwoners.

De inwoners in en rondom het gebied hebben zich verenigd in de Groene Driehoek. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met de Groene Driehoek, mede n.a.v. de verschillende brieven die zij hebben verstuurd aan het college en/of de raad.

Door inwoners en belangengroepen van Zeist en buurgemeente Bunnik (Odijk) zijn diverse brieven geschreven waarin aandacht is gevraagd voor zorgen over de eventuele plaatsing van windmolens in het gebied. Ook is door inwoners en belangengroepen gebruik gemaakt van inspraakmogelijkheden bij vaststelling van de RES 1.0 waar de A12/spoorzone als zoekgebied in wordt benoemd.

Na het collegebesluit zullen we ter voorbereiding van het debat in de raad alle betrokkenen informeren over het voorgestelde besluit. Alle relevant rapporten en informatie komen beschikbaar via de website.

FINANCIEN

Binnen de begroting van de routekaart Nieuwe Energie zijn middelen gereserveerd voor de actielijn Duurzame opwek. Nu de verkenning geen vervolg krijgt, zijn de middelen niet nodig voor een verder participatie- en/of onderzoekstraject. Wel is inzet nodig voor het vinden van alternatieven. In hoeverre dit leidt tot vrijval van middelen zal in 2022 duidelijk worden.

JURIDISCH

Elk initiatief tot een zonneveld of windmolen houdt een afwijking van het bestemmingsplan in (of nadat de Omgevingswet in werking is getreden: het Omgevingsplan). In de beleidsvisie zonnevelden hebben we vastgelegd vanuit welke visie we eventuele initiatieven tot een zonneveld zullen beoordelen. Die visie blijft onverminderd van kracht en zal als toetsingskader gebruikt (blijven) worden bij (eventuele)

toekomstige aanvragen voor zonnevelden. De verkenning in de A12/spoorzone zou een aanzet hebben moeten geven voor de randvoorwaarden waaronder we in dit gebied mogelijke windinitiatieven toe zouden willen staan. Nu duidelijk is dat de kansrijkheid voor windenergie in dit gebied beperkt is en voorgesteld wordt niet verder te gaan met de verkenning, zal er ook geen beleidskader voor windenergie worden uitgewerkt. Dit betekent voor (eventuele) toekomstige initiatieven, dat er geen uitgewerkt kader vooraf beschikbaar is en dat dus in de bij dat initiatief behorende procedure moet worden bepaald of de gemeente in redelijkheid medewerking kan verlenen aan het initiatief. Gezien de beperkte mogelijkheden voor duurzame opwek op het grondgebied van Zeist zal er bij een eventueel windproject altijd sprake zijn van maatwerk – waarbij (mede op basis van participatie) criteria worden opgesteld voor een specifieke locatie.

COMMUNICATIE

- Het collegebesluit is in afschrift verstuurd naar alle kerngroepleden, grondeigenaren, pachter en groene driehoek.
- We hebben na het collegebesluit een persbericht verstuurd.
- We hebben na het collegebesluit een brief verstuurd naar colleges van Bunnik en Utrechtse Heuvelrug.
- Na besluitvorming in het college is een brief gestuurd naar grondeigenaren, omwonenden, insprekers, briefschrijvers, betrokken organisaties en overheden (ongeveer 350).
- De webpagina www.zeist.nl/a12spoorzone is geactualiseerd.
- We informeren via de nieuwsbrief A12/spoorzone en de nieuwsbrief Nieuwe Energie.
- Na besluitvorming door het college informeren we de leden van de kerngroep en de inwoners van het gebied.

VERDERE PROCES

Na besluitvorming door de raad zullen alle belanghebbenden worden geïnformeerd, De consequenties en eventuele alternatieven voor de ambities uit de routekaart Nieuwe energie worden verwerkt in de actualisatie van de routekaart die zomer 2022 aan de raad wordt voorgelegd.

Evaluatie/controle door de raad

Via de gebruikelijke rapportages over de voortgang Routekaart Nieuwe Energie.

BIJLAGEN

1. Het samenvattend rapport “A12-spoorzone Zeist, rapportage informatiefase van Rom3d; 3 november 2021 met als achterliggende rapporten :
 - a. “Wind A12 spoorzone in Zeist, quick-scan geluid en slagschaduw”; LPB Sight; 5 oktober 2021
 - b. A12 Spoorzone Zeist Gemeente Zeist Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek Cultuurhistorisch onderzoek: RAAP-rapport 5192; 25 oktober 2021
 - c. memo “Opbrengstderving door mitigatie”; Bosch en van Rijn rapport; 20 oktober 2021

RAADSBESLUIT

Gemeente **Zeist**

Behoort bij raadsvoorstel

Nr. 432050

De raad van de gemeente Zeist;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ;

BESLUIT:

1. Op basis van de uitkomsten van de gebiedsverkenning te besluiten de verkenning af te ronden en gezien de onzekerheden over normering en haalbaarheid geen verder gevolg te geven aan de verkenning.
2. Niet eerder dan bij RES 3.0 de kansen voor grootschalige windenergie in de A12/spoorzone te heroverwegen.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van

De raad voornoemd,

mr. J. Janssen, griffier

drs. J.J.L.M. Janssen, voorzitter

Behoort bij raadsvoorstel

Nr. 432050